

GRIP

Gruppen för Rikssäkerhet, Immigration och Personkontroll

Organisations- och befogenhetsutkast

Detta är ett hypotetiskt organisationsförslag. Det beskriver hur en specialiserad operativ migrations- och gränspolis skulle kunna avgränsas. Ett faktiskt införande skulle kräva detaljerad lagstiftning och rättslig analys.

1. Uppdrag

GRIP föreslås vara den operativa och polisiära motsvarigheten till VAKT. VAKT handlägger migrations-, tillstånds-, dokument- och återvändandeärenden. GRIP arbetar i fält med kontroll, efterspaning, brottsutredning och verkställighetsstöd där laglig grund finns.

GRIP:s säkerhetsuppdrag är att skydda Sveriges befolkning, gränser och rättsordning mot olaglig vistelse, identitetsbedrägerier, människosmuggling och andra konkreta externa eller gränsöverskridande hot.

2. Självständig verksamhet och uppdrag från VAKT

GRIP ska kunna agera på två sätt:

Egeninitierat: GRIP kan starta kontroller, spaning eller utredning när lagens förutsättningar är uppfyllda, exempelvis på grund av underrättelser, tips, objektiva iakttagelser eller misstanke om brott.

På uppdrag av VAKT: VAKT kan överlämna ärenden när en person exempelvis håller sig undan ett verkställbart avvisnings- eller utvisningsbeslut, när handlingar misstänks vara falska eller när ett administrativt ärende kräver polisiär åtgärd.

3. Operativa huvuduppgifter

Inre utlänningskontroll: kontrollera identitet och laglig rätt att vistas eller arbeta i Sverige när lagens förutsättningar för kontroll är uppfyllda.

Efterspaning: söka efter personer som håller sig undan verkställighet av lagakraftvunna avvisnings- eller utvisningsbeslut.

Identitetskontroll: utreda identiteter, flera identiteter och misstänkta falska eller manipulerade handlingar.

Verkställighetsstöd: genomföra eller bistå vid lagligen beslutade avvisningar och utvisningar.

Människosmuggling: arbeta mot nätverk och personer som organiserar olaglig inresa eller exploaterar människor i samband med migration.

Arbetsplats- och riktade kontroller: delta i lagreglerade kontroller där det finns relevant grund, inklusive samverkan med andra myndigheter.

Gränsoperationer: bistå vid gränsen när en situation kräver polisiär kompetens, efterspaning eller brottsutredning.

4. Polisiära befogenheter

I modellen är GRIP-personal utbildade polisiära tjänstemän inom sitt specialområde. De kan därför ges befogenhet att gripa, omhänderta och hålla eller medverka i förhör när respektive åtgärds lagstadgade förutsättningar är uppfyllda.

Tvångsmedel ska inte följa automatiskt av att någon är utländsk medborgare. Varje ingripande måste ha den rättsliga grund som krävs för just den åtgärden.

5. Tjänstevapen och våld

GRIP-personal kan i modellen bära tjänstevapen på motsvarande sätt som annan beväpnad polis. Rätten att använda våld eller skjutvapen ska dock vara knuten till samma grundprinciper som för polisiärt våld: lagstöd, behov, nödvändighet och proportionalitet.

Skjutvapen är ett yttersta tvångsmedel. Att en person försöker undvika en utlänningskontroll eller ett återvändandebeslut ska i sig inte innebära rätt att använda skjutvapen. Vapen användning kräver den betydligt högre hot- eller faronivå som lagen anger.

6. Vem får kontrolleras?

GRIP:s verksamhet är specialiserad på utlännings- och gränsrätt, men kontroll ska baseras på **rättslig status och objektiva omständigheter**, inte på hudfärg, etnicitet, namn eller att någon 'ser utländsk ut'.

Det kan exempelvis finnas kontrollgrund genom ett konkret VAKT-ärende, ett verkställbart beslut, underrättelseinformation, misstanke om falsk identitet eller andra objektiva omständigheter som lagen erkänner.

7. Ansvarsfördelning

VAKT	GRIP	Polismyndigheten / åklagare
Tillstånd och status	Operativ kontroll	Övrig allmän brottsbekämpning
Administrativ dokumentprövning	Misstänkta dokumentbrott	Förundersökningsledning enligt lag
Beslut/ärenden om återvändande	Efterspaning och verkställighetsstöd	Brott utanför GRIP:s sakområde
Green Card och ansökningar	Fältarbete och utlänningskontroll	Nationell polisiär samordning

8. Kontroll och ansvar

GRIP:s stora befogenheter behöver motsvaras av tydlig kontroll. Frihetsberövanden, tvångsmedel och vapen användning ska dokumenteras och kunna granskas. Misstanke om brott i tjänsten ska hanteras oberoende, och beslut som bygger på migrationsrätt ska kunna prövas genom de rättsmedel som lagen föreskriver.

9. Utbildning

GRIP-personal bör ha polisiär grundkompetens och specialutbildning i utlänningsrätt, dokument- och identitetskontroll, gränsförfaranden, förhör, konflikthantering, mänskliga rättigheter, proportionalitet, första hjälpen samt säker vapenhantering.

10. Kärnprincip

VAKT avgör och administrerar migrationsstatus. GRIP kontrollerar, utreder och verkställer i fält när lagen ger stöd för det. GRIP:s mandat riktas mot olaglig vistelse, konkreta migrations- och identitetsärenden och gränsöverskridande brottslighet - inte mot människor enbart på grund av ursprung.

Som jämförelse har svensk polis redan i dag uppgiften att genomföra inre utlänningskontroller och att efterspana personer som håller sig undan verkställighet. Ett färdigt GRIP-förslag behöver därför framför allt ange vilka befintliga uppgifter som flyttas från Polismyndigheten och vilka nya befogenheter, om några, som faktiskt behövs.